

Patarimai tėvams, globėjams

Kokia kalbos reikšmė vaiko mokymuisi mokykloje

Tėvai stengiasi savo vaikams duoti, kas geriausia. Todėl daugeliui tėvų rūpi, kaip vystosi jų vaikų kalba, stengiasi demonstruoti savo vaikams taisyklingos kalbos modelį.

Tačiau ne visada vaiko kalba vystosi sklandžiai ir laiku, nors tėvai ir deda daug pastangų. Todėl tokiu atveju reikalinga logopedo pagalba.

Daugelis tėvų kreipiasi į logopedą, susirūpinę, kad jų vaiko kalba atsilieka nuo bendraamžių.

Kas padeda lavinti vaiko kalbą?

Vaikų pasirengimą mokyklai rodo ne tik taisyklingas garsų tarimas, bet ir gebėjimas laisvai bendrauti, pasakoti.

Kalbos lavinimo negalima atsieti nuo vaiko gyvenimo ir kalbinės patirties. Tėvai – pirmieji vaiko kalbos mokytojai. Jei jų kalba aiški, jei jie kalba taisyklingais sakiniais, tai vaikui yra lengviau mokytis taisyklingai kalbėti.

Kalba užima ypatingą vietą vaiko vystymėsi ir vėliau – mokantis.

Labai svarbu kuo daugiau bendrauti su vaiku. Netaisyklingai kalbantis vaikas sunkiau bendrauja su aplinkiniais, negali sklandžiai reikšti savo norų, dažniau lieka nesuprastas. Dėl to lėčiau suvokia ir pažįsta jį supančią aplinką.

Kalbos susiformavimą nulemia:

- pakankamas fizinis ir protinis išsivystymas.
- normalūs jutimo organai (rega, klausa).
- pakankamai išsivystęs kalbos aparatas.
- smulkiosios ir bendrosios motorikos išlavėjimas.
- turtinga kalbinė aplinka.

Šie faktoriai gali skatinti ar lėtinti kalbos vystymąsi. Taigi, kalbos vystymąsi lemia tiek įgimtos organizmo savybės, tiek ir kalbinė, pedagoginė aplinka. Daugelis vaikų mokyklą pradeda lankyti turėdami pakankamai išsivysčiusią kalbą: taisyklingai taria garsus, geba sklandžiai, pagal amžių reikšti mintis, žino pakankamai sąvokų, derina linksnius, skaičių kalboje, taisyklingai vartoja prielinksnius. Tačiau dalis vaikų turi vienokių ar kitokių kalbos sutrikimų, kurie gali trukdyti mokytis skaityti ir rašyti.

Kalbėjimo ir kalbos sutrikimai pasireiškia garsų, žodžių netaisyklingu tarimu, siauru žodynu, negebėjimu sklandžiai reikšti minčių.

Kalbėjimo ir kalbos sutrikimai savaime nepraeina

Vienas iš sudėtingesnių kalbos sutrikimų – kalbos neišsivystymas. Tai visos kalbos sistemos neišlavėjimas. Kalbos neišsivystymas yra kelių laipsnių: nežymus kalbos neišsivystymas. Jei labiau sutrikusi kalba, tuomet yra vidutinis kalbos neišsivystymas. Žymus kalbos neišsivystymas – kai vaikas praktiškai visai nekalba.

Kalbos neišsivystymui būdinga: neišlavėjusi rišlioji kalba (vaikas nemoka pasakoti, jam sunku reikšti mintis žodžiu ir raštu), skurdus žodynas (trūksta elementarių daiktų, veiksmų pavadinimų), kalba netaisyklinga gramatiškai (nederina galūnių, painioja skaičių, linksnį ir pan.), sutrikusi tartis (netaisyklingai taria garsus, iškraipo žodžius).

Ar trukdys mokytis rašyti ir skaityti atskirų garsų netaisyklingas tarimas?

Kartais vaikai gali netaisyklingai tarti tik kai kuriuos garsus, vienus garsus keisti kitais, ar visai netarti kurio nors garso. Tačiau rišlioji kalba ir žodynas pakankamai išlavėję.

Netaisyklingas garsų tarimas gali būti rašymo ir skaitymo sunkumų priežastimi: vaikui bus sunku skirti tam tikrus panašiai skambančius garsus žyminčias raides, raidės gali būti praleidžiamos ar sukeičiamos vietomis. Taip rašančio vaiko sąsiuvinyje „raudonos“ daugybė klaidų.

Kokie mokymosi sunkumai laukia vaiko, kurio nepakankamai išlavėjusi jo kalba?

Dėl įvairių kalbėjimo ir kalbos sutrikimų vaikai patiria didesnių ar mažesnių mokymosi sunkumų. Jiems sunku išmokti skaityti, rašyti, pasakoti, suvokti tekstinio uždavinio sąlygą (dėl žodžių reikšmių nesupratimo ar netinkamo vartojimo) ir panašiai.

Kalbėjimo ir kalbos sutrikimus būtina koreguoti kuo anksčiau

Jei vaiko kalbos sutrikimas nedidelis, tai po specialių pratybų jis išmoksta skaityti bei rašyti. Toliau tokie vaikai geba mokytis gana neblogai. Kartais vaiko kalba yra sutrikusi dėl tam tikrų organinių pakitimų. Tuomet vaiko kalbą koreguoti yra labai sunku. Žymesnius kalbos sutrikimus turintiems vaikams skaitymo bei rašymo sunkumai gali išlikti visam laikui.

Todėl labai svarbu, kad vaikas, turintis kalbos, rašymo, skaitymo sunkumų lankytų logopedo užsiėmimus. Čia bus kiek įmanoma koreguojami kalbėjimo ir kalbos, rašymo bei skaitymo sutrikimai. Pataisyta kalba palengvins vaiko mokymąsi, bendravimą su aplinkiniais ir suteiks daugiau pasitikėjimo savimi.

Logopedė metodininkė Raimonda Kirvėlienė